

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:
14/6199

Vår referanse:
15/3-3

Vår dato:
23.03.2015

NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg - høringssvar fra UHR

Vi viser til Kunnskapsdepartementet høringsbrev av 19. desember 2014 om NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg, og takker for anledningen til å komme med høringssvar.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) fikk anledning til å møte Fagskoleutvalget og til å sende utvalget et skriftlig innspill. Vi merker oss at flere av momentene i vårt innspill er drøftet i utvalgets innstilling.

INNLEDENDE MERKNADER

UHR støtter de fleste av utvalgets analyser og påpekninger. Rapporten gir et godt grunnlag for videre utvikling av fagskolene.

UHR mener det bør fokuseres på *fagskoleutdanningene* og ikke *fagskolene*, fordi flere fagskoleutdanninger i dag også er lagt til høyskoler og studieforbund – og også disse utdanningene må inkluderes i det videre arbeidet med kvalitet i fagskoleutdanningene¹.

UHR støtter utvalgets fokus på betydningen av robuste og store nok fagmiljøer i fagskoleutdanningen. Dette er en forutsetning for kvalitativ god fagskoleutdanning. 16000 studenter fordelt på 110 tilbydere, synliggjør dagens fragmentering og utfordringen utdanningene står overfor.

UHR mener fagskoleutdanningen vil tjene på å fokusere på å være et godt tilbud om videreutdanning for dem med yrkesfaglig utdanning (fagbrev mm). Det understrekes fra mange hold at økt satsing på fagskoleutdanning ikke må føre til en akademisering av fagskoleutdanningene. Utdanningsnivået har, og skal fortsatt ha, en mye tettere og mer kortsiktig bestiller-utførerfunksjon i samspill med yrkeslivet². All høyere utdanning under UH-loven skal være forskningsbasert. Går man inn for å sidestille fagskoleutdanning med høyere utdanning (jfr. figur 7.2), vil resultatet lett kunne bli at fagskoleutdanning nasjonalt og internasjonalt blir oppfattet som faglig svakt forankret i forhold til utdanning fra universiteter og høgskoler, i stedet for å være sterke på yrkesfaglige premisser.

UHR mener mer generelt at det ville styrket fagskoleutdanningenes posisjon og status om det ble stilt mer entydige krav til hva en relevant og godkjent fagskoleutdanning er eller skal

¹ For eksempel har Stortinget lagt en fagskoleutdanning (dykkerutdanning) til en høyskole (Bergen) og Norges Kreative Høyskole som er del av Høyskolen Campus Kristiania – Ernst G. Mortensens stiftelse, tilbyr både akkrediterte høyere utdanninger og godkjente fagskoleutdanninger. Studieforbundet AOF bruker heller ikke navnet fagskole, men tilbyr godkjent fagskoleutdanning.

² «Mer enn i noe annet skoleslag er fagskoleutdanningenes kvalitet knyttet opp til å oppfylle et definert kompetansebehov i samfunnet. (...) det er kunstig å diskutere kvalitet i fagskoleutdanningene uten samtidig å diskutere arbeidslivets inngripen i fagskolesektoren og deres bestillerrolle.» (NOU 2014:14 s.72)

være. I et system der man ønsker tilrettelegging for mer sømløse overganger mellom videregående skole, fagskoleutdanning og høyere utdanning, er den store variasjonen både i lengde, type og kvalitet på dagens fagskoletilbud et problem. Som et minimum må det stilles krav til at alle med bestått fagskoleutdanning fyller kravene til læringsutbytte beskrevet på nivå 5 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

DE ENKELTE PUNKTER I UTVALGETS SAMLEDE FORSLAG

UHR gir her kommentarer til punktene der vi har noe å tilføye. De andre forslagene støttes. Vi vil spesielt fremheve at vi støtter utsteding av vitnemål om fullført utdanning (pkt. 10) og overføring av akkreditering til NOKUT (pkt. 17). UHR er enig med utvalget i at alle forslagene må ses i sammenheng og ikke som frittstående enkeltpunkter.

Tiltak rettet mot staten

PUNKT 1: GI AKKREDITERTE FAGSKOLER MYNDIGHET TIL Å FASTSETTE NÆRMERE BESTEMMELSER OM OPPTAKSGRUNNLAG.

Å avgjøre om en søker har generell studiekompetanse kan være vanskelig selv for store administrasjoner. Ved UH-institusjonene gis det opplæring for å gi tilsatte kompetanse til å foreta slike vurderinger. UHR mener derfor at det i første punkt bør stå «fullført og bestått studieforberedende program i videregående opplæring», noe som er lettere håndterbart for fagskolene.

PUNKT 3: MEDLEMSKAP I STUDENTSAMSKIPNAD.

Det er viktig at fagskoler knyttes til en studentsamskipnad og dermed kan fagskolestudentene nytte godt av studentsamskipnaden velferdstjenester. UHR vil påpeke at når det gjelder tilknyttingen av institusjoner som faller inn under fagskoleloven, til en studentsamskipnad så må tilknyttingen være lik den tilknyttingen som institusjonene under universitets- og høyskoleloven har.

PUNKT 4: SKJERPE KONTROLL OG TILSYN MED UH-INSTITUSJONENE OG FAGSKOLENES PRAKTISERING AV OPPTAKSREGLEMENTET

En utfordring for både UH-sektoren og fagskolene er for dårlig kunnskap om hverandres utdanninger, og vi kan alle bli bedre til å spre informasjon. En annen utfordring er at det ikke finnes nasjonale rammeplaner/læreplaner for fagskoleutdanninger som er offentlig fastsatt. UHR mener økt kunnskap og offentlig fastsatte planer, vil være mer effektivt enn tilsyn.

PUNKT 5: STYRKET KOMPETANSE OM FAGSKOLEUTDANNING I RÅDGIVNINGSTJENESTEN I GRUNNSKOLEN, VIDEREGÅENDE OPPLÆRING OG DE REGIONALE KARRIERESENTRENE
UHR støtter at dette er et viktig punkt for å bidra til synlighet og rekruttering. UHR vil i tillegg understreke betydningen av økt kunnskap om forskjellen mellom fagskolen og høyere utdanning.

PUNKT 7: FAGSKOLEKANDIDATTITTELEN

En beskyttet grad for fagskoleutdanningene er et middel til å synliggjøre denne type utdanning på en bedre måte. UHR støtter forslaget om å innføre graden fagskolekandidat med tilhørende tittel for den toårige fagskoleutdanningen (nivå 5 fagskole 2 i NKR), men graden skal kun gis for den toårige utdanningen.

PUNKT 8: MIDLER TIL SAMARBEIDSPROSJEKTER FOR UTVIKLING AV OVERGANGSORDNINGER

UHR sier seg enig i at vi trenger hensiktsmessige og faglig forsvarlige overgangsordninger fra fagskole til høyere utdanning. Uten å være faglig forsvarlig vil både de aktuelle studentene, og indirekte også fagskolene tape på det.

UHR har innenfor teknologi sett på muligheter for overganger og utarbeidet en rapport om overgangstilbud/videreutdanningstilbud. Det er et problem at det er relativt få fagskolekandidater som søker slike tilbud innenfor ulike retninger, og det er behov for koordinering av det første året. Det blir da et spørsmål hvem som skal foreta en slik koordinering og hvem som skal dekke utviklingskostnader og antatte underskudd. Et

suksesskriterium vil være at det dannes samarbeidsnettverk der aktuelle fagmiljø i fagskoleutdanning og høyere utdanning deltar aktivt. UHR vil tro at dette kan gjøres i regi av de nasjonale fagrådene som foreslås opprettet, jfr. pkt. 24.

PUNKT 15: INSTITUSJONSAKKREDITERING FOR FAGSKOLENE

UHR vil her gjenta et hovedpoeng fra de generelle merknadene: Det er nivå og kvalitet på de faktiske utdanningstilbudene på fagskolenivå som er av betydning for samspillet med utdanningene i UH-sektoren, ikke fagskole som institusjonskategori.

PUNKT 23: REVISJON AV NASJONALT FAGSKOLERÅD SITT MANDAT OG SAMMENSETNING

Det bør vurderes om navnet bør endres til Råd for norsk fagskoleutdanning eller lignende. UHR støtter et utvidet mandatområde for rådet, med vekt på å sikre kvalitet og relevans i fagskoleutdanningene i tråd med kravene på nivå 5 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

PUNKT 24: OPPRETNING AV NASJONALE FAGRÅD

UHR mener det kan vise seg viktig å etablere et mindre antall nasjonale fagråd som bidrar til å sikre mer robuste fagmiljø gjennom konsentrasjon av fagskoletilbudene. Etablering av nasjonale fagråd for helsefaglige, oppvekstrettede og teknologrettede fagskoleutdanninger vil kunne være et godt bidrag til faglig dialog og samarbeid med utdanningene i UH-sektoren.

UHR vil ellers bemerke at det ikke nødvendigvis er en god løsning at staten skal bestemme hvem som er kvalifisert til å lede eventuelle fagråd. Det vil man tro er en oppgave arbeidslivet og fagskoleutdanningene er i bedre posisjon til å ta ansvaret for.

PUNKT 28: YRKESPEDAGOGISK UTDANNING

I tillegg til yrkespedagogisk utdanning bør det tilbys kurs i fagdidaktikk.

PUNKT 29: KARTLEGGING AV STRATEGIER FOR ETTER- OG VIDEREUTDANNING I VIRKSOMHETER OG BEDRIFTER

En slik kartlegging bør antakelig omhandle all tertiær utdanning.

PUNKT 32. NY FINANSIERINGSORDNING FOR FAGSKOLER

Når satsene skal fastsettes bør satsene for fagskoleutdanning være lavere enn satsene for bachelorgradsstudier innen beslektet fagfelt. For eksempel bør statens bidrag til studieplasser i ingeniørutdanning eller sykepleierutdanning være større enn statens bidrag til studieplasser i henholdsvis teknisk fagskoleutdanning og fagskoleutdanning i helsefag. Bidraget til UH-sektoren skal dekke et videre samfunnsoppdrag som i tillegg til utdanning er forskning og formidling. Sett i sammenheng med rapporten fra Finansieringsutvalget kan det synes som om utvalgets forslag til satser er vel høye sammenliknet med satsene for høyere utdanning.

Tiltak rettet mot fagskolene

PUNKT 1: SYNLIGGJØRING

Det er viktig at fagskolene setter kvaliteten i fagskoleutdanningen i fokus slik at fagskoleutdanningen blir en synlig og attraktiv karrierevei.

PUNKT 5: YRKESPEDAGOGISK UTDANNING

Det må også gis tilgang til fagdidaktikk og opplæring i nye undervisningsmetoder.

Tiltak rettet mot arbeidslivet

PUNKT 2: ØKT KUNNSKAP OM FAGSKOLEUTDANNING

Det er generelt viktig at næringslivet har god kompetanse om det norske utdanningssystemet, overgangsmulighetene og det læringsutbyttet utdanningene gir. Det er derfor viktig at den informasjon som gis er bred. Å bare fokusere på informasjon om fagskoleutdanningen uten samtidig å se til yrkesutdanningen og høyere utdanning vil bli for snevert.

Tiltak rettet mot universiteter og høyskoler

Utvalget ber universiteter og høyskoler gjøre grundigere vurderinger angående innpassing av fagskoleutdanning. UHR mener at universitetene og høyskolene gjør et grundig arbeid i alle saker angående innpassing av annen utdanning - også fagskoleutdanning³. Universitetene og høyskolene er opptatt av at vurderingene blir riktig og at ingen får for dårlig uttelling. Like viktig er det at ingen lokkes inn i utdanninger som de ikke har faglig forutsetninger for å klare. For å øke antall innpassninger tror UHR at den viktigste forutsetning er at fagskoleutdanningen får den kvaliteten som rapportens forslag legger opp til.

Særmerknad til punkt 11.9 En fremtidsvisjon for norsk tertiærutdanning

To av utvalgets medlemmer ønsker i en særmerknad til punkt 11.9 at begrepet «høyere yrkesfaglig utdanning» bør anvendes for yrkesfaglig utdanning på nivå over videregående opplæring. UHR mener en slik begrepsbruk vil skape forvirring, siden fagskoleutdanning ikke er høyere utdanning (den har ikke krav til forskningsbasert utdanning og er på nivå 5 i Norsk kvalifikasjonsrammeverk). I tillegg har også høyere utdanning sine profesjonsutdanninger, som er yrkesfaglige. UHR understreker utvalgets utsagn under 11.9 om at likeverdighet ikke oppnås gjennom å tilnærme fagskolen til høyere utdanning på en uhensiktsmessig måte, men derimot gjennom å løfte fagskolen på dens egne styrker og meritter.

ANDRE PUNKTER

Fagskoleutdanningenes lengde.

UHR savner en grundigere diskusjon om utdanningenes lengde. Med utgangspunkt i voksenopplæringsloven er det helt naturlig at halvårige tilbud bør falle inn her og tas ut av fagskoleutdanningen. Så korte tilbud kan vanskelig oppnå tilstrekkelig kvalitet, men de kan oppnå meget god kvalitet som voksenopplæring. UHR mener at ett år er minimum lengde på en god yrkesrettet fagskoleutdanning, forutsatt at den bygger på aktuell yrkeskompetanse fra videregående opplæring.

Omvalgsmuligheter i videregående opplæring

For elever som har tatt studieforberedende program i videregående opplæring eksisterer det ikke noe påbygningstilbud til fag-, svennebrev eller yrkeskompetanse. Denne systemmangelen bør løses i videregående opplæring og ikke i fagskoleutdanningen. Et slikt tilbud vil både fagopplæringen og fagskoleutdanningen være tjent med.

Y-veien

UHR savner en grundigere debatt om hva Y-vei betyr for fagskoleutdanning. Både Y-vei og fagskoleutdanning har i utgangspunktet samme opptakskrav. Betyr etableringen av Y-vei at de beste av søkerne velger Y-vei, mens de nest beste velger fagskoleutdanning? Hvis så er tilfelle, er ikke Y-vei et godt middel for å fremme fagskoleutdanning som en attraktiv og god utdanning. Dette er trolig mer et eksempel på at det er dårlig dialog mellom de enkelte sektorene i norsk utdanning⁴.

For øvrig er det en feil i dette punktet: De som tar Y-vei skal oppnå kvalifikasjoner tilsvarende den *spesielle* studiekompetansen, og ikke bare den generelle studiekompetansen.

³ UHR har i 2013 blant annet hatt en arbeidsgruppe som har sett på innpassing av teknisk fagskoleutdanning i ingeniørutdanning. Arbeidet bygger på erfaringer over mange år, blant annet med hvilke fag studentene med bakgrunn fra fagskoleutdanningen oftest sliter med.

⁴ UHR kan opplyse om at UHR er kjent med at Høgskolen i Telemark (HiT) har erfart at søkere til Y-vei bør ha 4 i karaktersnitt (fra VG1 og VG2) for å lykkes med Y-vei. De som har dårligere snitt, har HiT anbefalt å ta forkurset for ingeniørutdanning før de starter opp med ingeniørutdanning.

Arbeidslivets bestillerrolle

UHR er glad for at utvalget i siste avsnitt i kap. 9.2.4 påpeker et problem. For UHR har det av og til vært vanskelig å vite om representanter fra næringslivet er representanter for aktuelle arbeidsgivere eller for fagskoler som er organisert i den aktuelle arbeidsgiverorganisasjonen. Både fagskoleutdanningen og næringslivet vil tjene på ryddighet her.

Studiepoeng kontra fagskolepoeng

UHR merker seg at det har vært en diskusjon i utvalget om hvorvidt fagskolepoeng skal skifte navn til studiepoeng, og vil understreke sin støtte til argumentene for å beholde fagskolepoeng som er godt og grundig beskrevet i 8.5.3. Oppsummert handler dette bl.a. om:

- Synliggjøring av egenarten: Koblingen mellom *fagskole* og *poeng*, tydeliggjøring ved innpassing og overganger til UH-sektoren, arbeidslivets vurdering og forståelse av fagskoleutdanning og høyere utdanning som ulike utdanninger og synliggjøring av fagutdanning som noe annet enn videregående nivå.
- Likeverd men forskjellig: Fagskoleutdanning er på nivå 5, og høyere utdanning er på nivå 6, 7 og 8, både i EQF og i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Fagskoleutdanning og høyere utdanning skal fylle ulike behov, og status og anerkjennelse av fagskoleutdanning bør skje ved andre virkemidler enn et felles poengsystem.

Samarbeid og dialog

Avslutningsvis vil UHR påpeke at det er viktig å se helheten i landets utdanningstilbud og at unødvendige hindringer i overganger ikke er ønskelig. Samtidig må det ikke skapes overgangsordninger som er urealistiske i forhold til mulighet for å gjennomføre valgt utdanning, og som dermed skaper tapere – overgangene må være faglig forsvarlige. Det forutsetter et samarbeid mellom alle utdanningsnivåene allerede på et utredningsnivå. Utvalget kommer med mange viktige tiltak for at vi i framtiden skal få en fagskoleutdanning som styrkes ved å dyrke sin egenart. UHR ser fram til samarbeid og dialog når tiltakene skal iverksettes.

Vennlig hilsen

Ole Petter Ottersen
styreleder

Ola Stave
generalsekretær